

Lacza Tihamér beszélgetése Ondrejcsák Eszterrel

– *Hol született, hová járt iskolába?*

– Rimaszombatban születtem, 1985-ben. Tízéves koromtól kezdve huszonöt éves koromig az életem a folyamatos költözés jellemezte. A szüleim válása után több évig éltem Lénártfalván, Csízben, Tornalján, majd pedig az egyetemi képzés kezdetével Komáromban. Tizenhét éves koromban anyukám munka miatt elköltözött Csehországba, innentől kezdve az egyik keresztanyámmal, majd nagymamámmal éltem Tornalján. A rendezetlen és negatív háttérű szülői körülmények miatt a tornaljai alapiskolába járva egyáltalán nem voltam jó tanulónak nevezhető, és az egyik rimaszombati középiskolából, valamint kollégiumból is sikerült szerencsésen kirúgatni magam, mivel mindennap biliárdoztunk a haverokkal, lógtunk órák helyett, aztán úgy adódott, hogy megbuktam magyar irodalomból. Egy évig tartott ez a lázadó korszakom. Az biztos, hogy egy életre kiszórakoztam magam, és úgy távoztam a tornaljai ruhaipari szakmunkásképző intézetbe, hogy na, most következnek majd a tanulói évek. Így sikerült onnan az ötéves képzés után érettségivel felvételt nyernem Komáromba, a Selye János Egyetem Tanárképző Karára. Ehhez külön emelt szintű érettségit kellett letennem a rimaszombati állami gimnáziumban történelemből, mert ilyen vizsgára és képzésre nem volt lehetőség a középiskolában. Egyedül készültem fel történelemből, de ugyancsak probléma volt a német nyelv is, amihez ugyan volt megfelelő oktatás a szakiskolában, de szükségesnek tartottam a magánórákat, így eljártam egy nyelvtanárhoz is. A lényeg az, hogy az egyetemen magyar nyelv és irodalom, valamint történelem szakra jelentkeztem, és ott már nem okoztak gondot ezek a tárgyak, illetve a német nyelvű szintfelmérésen is rögtön betettek haladó képzésre, azóta viszont már nem a német fog meg, hanem a cseh nyelv és a francia.

– *Miért a magyar irodalomra esett a választása?*

– Még Csízben, az 1–4. osztályos alapiskolában találkoztam egy szlovákiai magyar költővel, Gömöri Kovács Istvánnal, aki Sajógyömörről érkezett oda meghívásra. Ekkor még írni-olvasni sem nagyon tudtam, emlékszem is, hogy az ő verseivel kezdtem el komolyabban az olvasást, majd megkaptam életem első igazi könyvét, Shakespeare drámáit, ezeken tanultam meg igazán olvasni. Tehát találkozásom az irodalommal, pontosabban Gömöri Kovács Istvánnal, számomra jelentős élmény volt, megkaptam tőle a gyermekek számára írt *Hívogatót*. Az írta az ajánlásába, hogy szeressem a magyar irodalmat. Nekem ez már ilyen kirajzolta fiatalon az utamat. Azóta is szenvedélyem az irodalom. Nem tudnék lemondani róla úgy, hogy ne szenvedne kárt bennem valami, egyszerűen már ekkor el lettem jegyezve az irodalommal, aminek a nehézségeit és szépségeit azóta is cipelem. Hogy mégis megbuktam irodalomból, az bizony különös és csalafinta fintora volt a sorsnak.

– *Miért lépett át Komáromból Budapestre, és ott mit tanult, mivel foglalkozott diákként?*

– Komáromban az első évben volt egy tantárgyunk Keserű Józseffel, mégpedig irodalomelmélet. Ekkor találkoztam először ezzel a tudománnyal, és az órák

ANTON STRAKA CSEHSZLOVÁK KULTÚRAPOLITIKUS JELENTŐSÉGÉRŐL

hatására még ez évben megírtam egy novellát, egy esszét, egy verset és egy kritikát, mégpedig Kovács Magda könyvéről, *A gonosz asszony hagyatékáról*. A novellát és az esszét a Napút folyóirat pályázatára írtam, le is hozták online, de elveszett, még a címére sem emlékszem. Az elmélet hatására felhagytam a szépirodalommal, nem is voltak ilyen jellegű írásaim azóta se. Keserű Jóska felfedezte bennem a tehetséget, és a kollégájának, H. Nagy Péternek (aki szintén tanárom volt), elküldte a Kovács Magda-műelemzésemet, ami 2010-ben megjelent az Opusban. Ebben az évben publikálták a Keserű József vezetésével írt *bakalár* munkám is Gárdonyi novellisztikájáról a Partitúrában. A hároméves képzés alatt csupán ezt a két munkát készítettem, mert az időm nagy részét a történelem szeretete vette el, ami nagyon magával ragadott, különösen a középkor Múcska Vincével. Azért a pszichológia tárgyakat is szerettem, de a didaktikát, oktatástant igazából nem, és a tanári gyakorlatokat sem az alap- vagy középiskolákban. Számomra ezek unalmasak voltak, mert nem volt bennük annyi kreativitás, mint amennyire nekem szükségem lett volna az érdeklődésem fenntartásához. Nem volt nehéz rájönnöm, hogy a tanári munka nem igazán nekem való, mert nem szeretek gyakran szerepelni, és a halláskárosultságom miatt is másfelé kellene képeznem magam. Így döntöttem a magyarországi oktatás mellett. Egy évig szerkesztői-újságírói tanfolyamra jártam Budapestre, majd az oklevelet megszerelve jelentkeztem a Károli Gáspár Református Egyetem Irodalom- és Kultúratudomány magiszteri képzésére. A bölcsészképzés számomra megfelelőbb volt, és itt a két év alatt rengeteg ismeretet sikerült elsajátítanom az irodalomelmélet és irodalomtudomány területén. A témavezetőm Kovács Árpád volt, aki nagyon nagy tudású elméleti professzor, szekrényekre való elméleti irodalmat olvastam el az irányításával, de hatottak rám Papp Ágnes Klára filozófia órái és Bertha Zoltán határon túli irodalommal foglalkozó tárgyai is. Ettől kezdve foglalkozom ezzel a két területtel. Két évig itt csakis az elméletre koncentráltam, ami meg is látszott az eredményeimen, még akkor is, ha ez idő alatt egyetlen írást sem publikáltam, s mindössze kétszer vettem részt előadóként konferencián a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen és a bajai Eötvös József Főiskolán, illetve a Balassi Intézetnek köszönhetően egyhetes tanulmányúton voltam Újvidéken, ahol Csáth Géza után kutattam. A Károlin kitüntetéssel végeztem, így azonnal felvettek az ELTE Irodalomtudományi Doktori Iskolába általános irodalomelméletre, de ekkor észbe kaptam, s rájöttem, hogy az irodalomtörténet inkább nekem való, és ezt erősítették meg a tanárain is a jó filológiai érzékemre hivatkozva, ami még a történetírásra és kutatásmódszertanra vezethető vissza, azaz a Selyén folyó történelemoktatásra. Mostanra ott tartok, hogy azt gondolom, mindkét irány megfelelő a számomra, csakúgy, mint a történelem, a filozófia, de ehhez bele kellett kukkantani az irodalomtörténetbe is. Jelenleg végzős doktorandusz vagyok a modern szakon, amely programot eleinte Tverdota György vezette, most pedig Gintli Tibor. A témavezetőim Kálmán C. György és Kabdebó Lóránt professzor úr. Tverdótától sokat tanulok pillanatnyilag is József Attiláról, tagja vagyok a József Attila Társaságnak, és Strakával kapcsolatosan foglalkozom a magyar költő cseh és szlovák kapcsolataival, műfordításaival. Kabdebó Lóránttól a

Miskolci Egyetem Szabó Lőrinc Kutatóhelyéhez kapcsolódva Szabó Lőrincet tanulmányozom, Kálmán C. Györgytől tanulva pedig a kritikairást, az elméleti képzést folytatam tovább. Az ELTE-n kiemelkedően az orosz irodalom hatott rám, egy fél évig csak ezzel foglalkoztam, ilyen tanórákra jártam, leginkább a XX. századi emigráció irodalma fogott meg, ehhez még a jövőben vissza fogok térni, mert Bergyajev filozófiája különösen közel áll hozzám.

– *Jelenleg hol dolgozik, ki a „vezetője”?*

– A magiszteri diploma megszerzése után 2013 augusztusában vett fel Szalay Zoltán az Irodalmi Szemléhez gyakornoknak, majd 2014. januártól külső munkatársnak, szerkesztőnek. A határon túli, különösen pedig a magyarországi irodalom, a magyar írókkal való kapcsolattartás és a társművészetek tartoznak rám, ezekkel foglalkozom. 2015-től az ÚjNautilus online folyóiratnál vagyok rovatvezető, itt társadalomtudományi területtel foglalkozom: a kisebbségtörténet, a különféle kultúrák, a néprajz, a nyelvészet tartoznak ide. Bánki Éva javaslatára kerültem a laphoz, aki folyamatosan kíséri és segíti a munkásságomat. Egyik legjobb barátomnak nevezhetem őt, és szerencsésnek tartom magam, hogy rajta kívül még Keserű Jósikával és Simon Attilával is szoros baráti és kollegiális kapcsolatom alakult ki az évek során. Olyannyira, hogy a témavezetőimen, valamint Tverdotán kívül ők azok, akik minden munkámat ismerik, akiknek a véleményére sokat adok, akik számomra nagyon fontosak. Irányításukkal az elmúlt három év doktori képzése alatt körülbelül ötven cikket írtam, illetve könyveket szerkesztettem: a Bogdan Adamczyk lengyel minorita szerzetes által írt, Kelemen Didákról szóló monográfiát, amelyet a Madách Egyesület adott ki 2014-ben; Dobos Marianne *Rózsaablak* című kötetét, amihez Lőránt bácsi írt utószót; és sajtó alá rendeztem egy helytörténeti jellegű munkát: Kozár Gyula plébános két világháború között írt verseit, aki hosszú ideig Dányban tevékenykedett, ahol Magyarországon lakva immár ötödik esztendeje én is élek. Nemrég kaptam meg a magyar állampolgárságot...

– *A cseh–magyar, szlovák–magyar irodalmi és kulturális kapcsolatok iránt miért kezdett el érdeklődni?*

– Szabó Lőrinc és a Szlovákiához kötődő gyermekkori élményeim miatt. Szabó Lőrinc magánkönyvtárában fedeztem fel az Emil Boleslav Lukáčcsal és František Halasszal folytatott levelezését, a neki dedikált köteteket, illetve több szlovák és cseh költő, író könyveit, ami felkeltette az érdeklődésem, mert Halas egyik általam felfedezett, Szabó Lőrincnek címzett levele nagyon mély kettőjük közti barátságról ad számot. Az ehhez kapcsolódó gyermekkori élmények pedig nem voltak mindig kellemesnek nevezhetőek, magyarként sokat szenvedtem a megkülönböztetés miatt. Volt olyan is, hogy az egyik magyar nyelvű középiskolában a szlovák tanár nem volt hajlandó magyarul megszólalni, pedig tisztában voltam vele, hogy ismeri a nyelvet. Én pedig emiatt nem voltam hajlandó szlovákuul beszélni, kivéve a feleleteket, az írást, amikor ténylegesen rá voltam kényszerülve a nyelvhasználatra, hacsak nem akartam megbukni a tárgyból. Pedig már akkor is szerettem a szlovák irodalmat, és igazából most is az egyik legkedveltebb költőm Pavol Országh Hviezdoslav, akinek *Krvavé so-*

ANTON STRAKA CSEHSZLOVÁK KULTÚRAPOLITIKUS JELENTŐSÉGÉRŐL

nety (Véres szonettek) ciklusa vált a legfontosabb versélményemmé, ami nélkül kevesebbnek érezném magam. A cseh líra külön hírt pendít meg a szívemben, mert azok a lány szavak, amelyek néhol előkerülnek a nyelvben, olyan hatással vannak rám, mint a balett, feltöltenek energiával, pluszt adnak, amit csakis innen kapok meg. A Straka-kutatás miatt az elmúlt években többször jártam Prágában, és régóta az elsőszámú kirándulólhelyem Csehország. Engem megkapott az ottaniak stílusa, közvetlensége, barátságossága, az, ahogyan az emberek egymással viselkednek, ahogyan elköszönnek egymástól, mellyel kifejezik mindazt, amit a másik jelent a számukra, melyben a másik iránti tiszteletet és a toleranciát érezni. Legalábbis én ezt így látom. Azt gondolom, sokat tudok a csehektől tanulni ilyen téren is. Azaz, úgy is lehet mondani, hogy az évek során beleszerettem a csehekbe.

– *Anton Straka személyével régebben sokat foglalkoztak, mi újat lehet még találni ebben a témában?*

– Anton Straka csehszlovák kultúrpolitikus az említett okok miatt nagyon jó választás volt disszertációs témának. Nem csak hidat épített a két világháború közötti nehéznek nevezhető korszakban a három – a cseh, a szlovák és a magyar – nemzet között, hanem előmozdította az egymás iránti kölcsönös tiszteletüket, egymás kultúrájának, nyelvének, irodalmának megbecsülését is. Abban az időben, amikor a trianoni béketárgyalások miatt is, meg a korábbi történelmi-társadalmi események folytán is, Magyarország és Csehszlovákia között nem volt felhőtlen a viszony, és Hitler eszméi is nemsokára terjedni kezdtek mindkét országban, Straka szembefordult a nacionalista és a náci ideológiával, és az volt az álma, hogy egy baráti, egységes testvéri kapcsolatot épít ki a szlovákok, csehek és magyarok között, ami erősítette volna a Hitlerrel szembeni ellenállást. Már nagyon korán felismerte a náci ideológia veszélyeit, és küzdött ellene. Magyar iskolában végezve a tanulmányait Kassán, egyaránt jól ismerte és szerette mind a három nemzetet, bár szlovák nemzetiségű volt, és apja emléktábláját épp a magyarok rombolták le Kassán. Prágában, Budapesten működött újságíróként, kultúraszervezőként, műfordítóként és kulturális sajtóattaséként, de a nevéhez köthető például a Szlovák Paradicsomban turistatérképének elkészítése is, ahol az egyik vízésést róla nevezték el. Korai éveiben papként, hitoktatóként is szolgált Kassán. Strakával a kor sajtója sokat foglalkozott, de nem annyira tudományosan, és nem is minden területen dolgozták fel a témát. A tevékenysége szélesebb körű és fontosabb annál, minthogy korabeli lapok oldalain vagy a későbbi pár róla szóló tanulmányban fellelhető információkkal be lehetne érni vele kapcsolatban. Nincsenek feldolgozva a felvidéki évei, pedig történelmi szempontból is fontos szemtanú volt, Vécsey Zoltán *A síró város* című könyve említi ezt az időszakot. Ennek a témának csak nagyon kis részét dolgozták fel a második világháborút követően a kutatók, és ekkor is Straka baráti kapcsolataira, vagy a külföldi utakra, főleg József Attilára koncentrálnak inkább, Szabó Lőrincről szinte szót sem ejtve, mégpedig azok a személyek, akik ismerték őt, mint Szántó György, így valamennyire szubjektívnek tekinthető ez a szakirodalom. A korabeli sajtó inkább Straka dicsőítésére, tiszteletének kinyilvánítására törekedett, néhol túlzásokba

bocsátkozva, vagy idealizálva őt, sokszor pontatlanul megosztva ismereteket, emlékezve rá. Hatott később a korszakváltás is az irodalomban. Straka haláltáborokban töltött éveinek feldolgozása sem történt még meg, amiről a feleségéhez írt levelezése számol be. Nem foglalkoztak továbbá eddig az újságírói, turisztikai időszakával sem mélyebben, nem fordítottak jelentősebb figyelmet a prágai éveire, ami nagyon fontos, vagy a drámai munkásságára, a műfordítói tevékenységeire: például Šrámek Júniusának fordítására, a ki nem adott *Új magyar lírai antológiára*, melybe Szabó Lőrincről hat, József Attiláról öt költeményt válogatott be, Halas József Attila segítségével tökéletesített *Anyókájára*; a Móricz-művek cseh fordításaira (*Légy jó mindhalálig*, *Barbárok*), vagy Ivan Olbracht (*Suhaj a betyár*) és Karel Čapek (*Dásenka – Egy kis foxi élete*) műveinek fordítására, és még számos egyébtre.

– *Straka kikkel állt közelebbi kapcsolatban a magyar írók közül, milyen eredményei voltak ezeknek a kapcsolatoknak?*

– Nagyon közeli baráti viszonyban volt Palotai Borissal és Erzsivel, akik a család barátai voltak Kassán. Ugyancsak szoros volt a kapcsolata a magyarok közül például Földessy Gyulával, Nádass Józseffel, József Attilával, Szabó Lőrincssel, Sándor Józseffel, Móricz Zsigmonddal, vagy a szlovákok, illetve a csehek közül Halasszal, Lukáčssal, Josef Horával. Kapcsolatban volt továbbá a kor politikusaival, színészeivel, zenészeivel, kiadóival, újságíróival is, többek közt Sárkány Oszkárral, Bartók Bélával, Vikár Bélával, Edvard Benešsel, és további romániai, kárpátaljai, németországi, angliai kiadók, lapok vezetőivel. akiktől fennmaradt hagyatékában számos eredeti levél, műfordítás, szerződés és más dokumentum található.

– *Mennyire él a szakma képviselőinek tudatában az alakja?*

– 2003-ban Csoma Borbála elérte, hogy Budapesten, az Amerikai úton levő villánál felavassák az emléktábláját, és kiadott egy kétnyelvű monográfiát is „*Hidat verj, ne éket*” címmel, amely munka tartalmazza a legfontosabb ismereteket róla. Jelenleg ez az egyetlen könyv szól Strakáról, és azt gondolom, még számos kérdés vetődik fel az említett tudományterületeken, elsősorban az irodalom, a kultúra és a történelem területén, amiket meg kellene válaszolni. Az eddigi szakirodalom inkább a kulturális tevékenységét hozta előtérbe Budapesten, de még ez alatt a tíz év alatt is inkább a magyarokra figyelve, nem annyira a szlovák és a cseh kultúrára. Hiányolom a téma komolyabb cseh és szlovákiai feldolgozását. Azt gondolom, hogy annak ellenére, milyen sokat foglalkoztak a saját korában és később is Strakával, szinte alig tudunk róla valamit, és az igazi jelentőségét nem lehet meghatározni abból, amit idáig róla elmondtak, mert ennél Straka több volt, ennél több területen fejtette ki áldásos tevékenységét, s ennél nagyobb hatással volt másokra, és sokkal mélyebben volt benne a korabeli irodalmi, politikai és kulturális élet irányításában, mint ahogy ez eddig szóba került. A tanulmányaimban erről adok számot. Ezt bizonyítják a hagyatékában levő források, de ez mondható el az ún. fekete noteszben található bejegyzésekről, a korabeli rádióbeszélgetésekből (amiknek egyes kivonatai megmaradtak a hagyatékában), és a megmaradt könyvtárából, amiről én készítettem magánjellegű felvételeket. Egy olyan emberről beszélünk itt, aki mindenkivel kapcsolatban állt,

ANTON STRAKA CSEHSZLOVÁK KULTÚRAPOLITIKUS JELENTŐSÉGÉRŐL

aki csak valamennyire is számított az 1920–1930-as években Közép-Európában. Ha képet szeretnénk alkotni Straka valódi jelentőségéről, akkor a történelmi hátteret ismerve: tehát a kisebbségtörténetet a csehszlovákiai és a magyarországi történelmi tényekkel összhangban kell feldolgozni, mégpedig a cseh, szlovák, magyar irodalmi és művészeti, politikai képviselőkkel való kapcsolattartására koncentrálni. Át kell nézni a hozzá legközelebb álló cseh, szlovák, magyar, román és ukrán írók levelezéseit, hagyatékát, és így tovább. Ezt a munkát végzem el a disszertációmban, de még itt is probléma, hogy nem terjedhet ki mindenre a figyelmem, hiszen a témám Szabó Lőrinc és Anton Straka kapcsolatáról szól, ezen belül pedig Szabó Lőrincnek Korzáti Erzsébettel való kéthetes csehszlovákiai útjáról, *A cseh és szlovák költők antológiájáról*, Szabó Lőrinc szlávokhoz kapcsolódó műfordításairól. Itt František Halas kerül majd előtérbe a csehek közül, de ennek folytán ebben Móricz, József Attila, Hora, Jilém Závada, Egon Hostovský, Nádass József és mások nem, vagy alig szerepelhetnek. A disszertáció tehát olyan tudományos feldolgozása lesz a témának, amit majd további, szélesebb körű kutatásoknak kell követnie. Bár a tanulmányaim szólnak Móriczról, József Attiláról és másokról is, ez a téma sokkal tágabb annál, minthogy hat-tíz oldalas munkákban el lehetne róla mondani mindent.

– *Jelenleg mivel foglalkozik, és mik a tervei?*

– A témavezetőmmel, Kálmán C. Györggyel tervbe van véve a hagyaték irodalmi vonatkozású forrásanyagának sajtó alá rendezése és hat nyelvről való lefordítása, a Reciti Kiadónál. Hogy ez megvalósul-e, illetve mikor, az elsősorban az anyagi támogatástól függ. Jó volna az is, ha más tudományterületen dolgozók is foglalkoznának a témával, mert az ismereteim nem terjednek ki például a zenére, a színházra vagy a néprajzra, márpedig ezen a területen is lehetne kutatásokat folytatni Strakával kapcsolatosan, hiszen például a legjelentősebb cseh színháznak, a Burián által vezetett *D 40*-nek is a titkára volt, és így tovább. Aztán az asztalom tele van kisebbségtörténeti és egyéb könyvekkel, melyekről kritikát kell írnom, ezenkívül be kell fejeznem a kutatásaimat is a dányi római katolikus plébánia jelenkori történetéről, amelyről nemrég a Debreceni Egyetemen adtam elő a Balassi Intézet szervezésében, és jó pár vallástörténeti előadást is meg kellene írni, illetve különböző helyeken tartanom. Aztán társadalmi ügyekkel is foglalkozom: tagja vagyok a Hermann Ottó Természet- és Állatvédő Egyesületnek, és a hátrányos helyzetűekkel kapcsolatos témákra is figyelek, pontosabban arra, hogyan, milyen oktatási technikákkal lehetne javítani a helyzetükön, akadálymentesíteni némely területen őket, mely foglalkozás a legmegfelelőbb számukra, amiről már írtam egy cikkben röviden, és amit tovább akarok folytatni. Foglalkozom még kultúraszervezéssel is, 2015. november 13-án került sor az Anton Straka – Szabó Lőrinc konferenciára a budapesti Cseh Centrumban, amelynek kitalálója és fő szervezője is én voltam. Erre nagyon szívesen emlékszem vissza, mert példát adott a rendkívüli együttműködésre a cseh, szlovák és magyar intézetek munkatársai között, aminek köszönhetően a szervezés is zökkenőmentes volt, és az előadások kiválóan sikerültek, és az egész tanácskozást igazi baráti hangulat jellemezte elejétől a végéig. Straka dédunokáját, Martin Palán színművészt és a

Bontonfilm stúdió vezetőjét Prágából hívtam meg, aki Merva Attila tolmács segítségével tartott emlékezetes előadást. Jelen volt Szabó Lőrinc unokája, Gáborjáni Szabó Réka is, akinek beszédét a szlovák, cseh és lengyel irodalommal foglalkozó *Szláv Textus* oldalon lehet olvasni. A konferenciát a cseh nagykövet, Juraj Chmiel nyitotta meg. De lap- és könyvbemutatókat is szervezek, például nemrég az Országos Széchényi Könyvtárban jártunk az Irodalmi Szemlével. Egy másik témával, Kolozsvári Papp László erdélyi magyar íróval is foglalkozom még második kutatási témaként, most fejeztem be egy tanulmánykötet szerkesztését róla dr. Ispánovics Csapó Julianával, aki az Újvidéki Egyetem tanára. A könyv NKA-támogatással várhatóan még ebben az évben megjelenhet. S miután ősszel megkapom a doktori képzés befejezéséről szóló igazolást, szeretnék egy kiadónál elhelyezkedni szerkesztőként, ha erre lehetőség kínálkozna, esetleg valamelyik könyvtárban vagy múzeumban, ahol hangsúlyozottan elvárják az embertől a kutatási eredményeket, mert én a kéziratárban és a levéltárban érzem igazán otthon magam, illetve a szerkesztés tud igazán lekötni, izgalommal, motivációval eltölteni hosszú távon is.

– *Úgy hallottam, érdeklődik a szerzetesi életmód iránt is...*

– Óh, igen. Hm, ez egy nagyon zavarba ejtő kérdés.... Az úgy volt, hogy Dobos Marianne pár éve meghívott Bogdan Adamczyk disszertációjának védésére a Pázmány Péter Katolikus Egyetemre. Engem meglepett a szerzetes egyszerűsége... tisztasága. Nagy hatással volt rám a találkozás. Elkezdtem érdeklődni a szerzetesközösségek iránt. Aztán most augusztusban érkezett hozzánk egy fiatal plébános, és megkérdezte, miért nem járok misére. Mondtam neki, hogy nem tudok imádkozni. Tízéves koromban megszakadt a vallási képzésem, s azóta sem volt az érdeklődési körömben. És elgondolkodtam rajta, hogy miért is nem tudok én imádkozni? Tehát elmentem misére. Hihetetlen élmény volt: a mise, a zene, a képek. Azóta egyszerűen nem lehet elszakítani ettől, most már lengyelül is hallgatom. A községben, ahol élek, működik a Karitás csoport, amibe bekapcsolódtam az indulásakor, itt betegekkel foglalkozunk, időseket és nagycsaládosokat látogatunk, ruhát- és élelmiszert gyűjtünk... Eljárok ezenkívül lelkigyakorlatra, részt veszek különféle találkozókön, sokat olvasok a témában, hogy valamennyire pótolni tudjam a hiányosságaimat. Jelentkeztem egy világi szerzetesrendbe is, s bár most még csak ismerkedem velük, nagyon örülnék, ha oda kerülhetnék, ami nagyon sokat jelentene nekem. Tényleg nagyon jó volna...